

Európske rodinné právo východiská, perspektívy

Omšenie, jún 2014

Jana Vnuková

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych
záležitostí

Slovenskej republiky

jana.vnukova@mzv.sk

Má EÚ právomoc konať v rodinných veciach?

- Zakladajúce zmluvy ES – vnútorný trh
- Zmluva o založení EÚ(1992)–kap.VI,čl. K1
- justičná spolupráca v civilných veciach –
predmet spoločného záujmu
- Amsterdamská zmluva (1999) – presun z
III. do I. piliera
– politika Spoločenstva

ZFEÚ

- Justičná spolupráca v občianskych veciach – článok 81
  - občianske veci
  - cezhraničné dôsledky
  - zásada vzájomného uznávania
  - aproximácia iba v taxatívne vymedzených oblastiach nevyhnutných pre riadne fungovanie vnútorného trhu:

- vzájomné uznávanie a výkon súdnych a mimosúdnych rozhodnutí medzi členskými štátmi;
- cezhraničné doručovanie súdnych a mimosúdnych písomností;
- zlučiteľnosť kolíznych noriem a noriem určujúcich právomoc uplatniteľných v členských štátoch;
- spolupráca pri obstarávaní dôkazov;
- účinný prístup k spravodlivosti;
- odstraňovanie prekážok riadneho priebehu občianskoprávneho konania, v prípade potreby podporovaním zlučiteľnosti pravidiel občianskeho súdneho konania uplatniteľných v členských štátoch;
- rozvíjanie alternatívnych metód riešenia sporov;
- podpora vzdelávania sudcov a justičných pracovníkov.

dôvody

- zvýšená mobilita
- 16 mil. cezhraničných manželstiev v EÚ
- 350 tis. ročne, 170 rozvodov tis.40% rozvedených (20% zo všetkých rozvodov v EÚ je cezhraničných)
- spory o výchovu/výživné
- paralelné konania
- potreba právnej istoty
- cezhraničný prvok

ciele

- vymedziť spoločné normy rodinného práva, aby sa európskym občanom nebránilo vo výkone svojich práv iba preto, že žijú v rôznych krajinách EÚ alebo sa počas svojho života presťahovali z jednej krajiny do druhej
- zabrániť paralelným konaniam a kolidujúcim rozsudkom (čl. 14 a 15 francúzskeho Code Civil (francúzske súdy majú právomoc vo vzťahu k francúzskym občanom- „privilégium právomoci“))

Oblasť rodinného práva

- citlivá, normy sa v členských štátoch líšia (dejiny, kultúra a sociálny vývoj) – odzrkadlenie v mimoriadnom legislatívnom postupe – jednomyseľnosť.
- (legislatívny postup: Rada sa uznáva jednomyseľne po porade s Európskym parlamentom. Návrh sa oznámi národným parlamentom. Ak národný parlament oznámi svoj nesúhlas do šiestich mesiacov od tohto oznámenia, rozhodnutie sa neprijme. V prípade, že sa nevysloví nesúhlas, Rada môže rozhodnutie prijať

história

- Bruselský dohovor o právomoci, uznávaní a výkone rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (1968)
  - zásada vzájomného uznávania
  - bez ustanovení o rodinných veciach
- Dohovor Brusel 2 (1998)
  - nebol ratifikovaný
  - ustanovenia o rodičovskej zodpovednosti pri rozvode, kedy sú rodičmi obaja manželia

Nariadenie Brusel II

- Nariadenie Rady (ES) č. 1347/2000 z 29. mája 2000 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností k spoločným deťom manželov
- obsah prevzatý z dohovoru z r. 1998
- účinnosť od 1. marca 2001

Nariadenie Brusel II

Rozsah pôsobnosti:

- a) občianske konania týkajúce sa rozvodu, rozluky alebo zrušenia manželstva
  - b) občianske konania týkajúce sa rodičovských práv a povinností k spoločným deťom oboch manželov v rámci konaní o manželských veciach
- Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z r. 1980

Nariadenie Brusel II bis

- Nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 – účinnosť od 1. marca 2005
- k uplatňovaniu právnych predpisov o rodičovských právach a povinnostiach často dochádza v konaniach v manželských veciach, je vhodnejšie mať jeden právny akt pre otázky rozvodu a rodičovských práv a povinností.
- Vyjasňuje vzťah k cit. Hagskemu dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí

Nariadenie Brusel II bis

Rozsah pôsobnosti:

- 1) rozvod, rozluka alebo zrušenie manželstva;
- 2) nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností, najmä:
  - a) opatrovníckeho práva a práva styku s dieťaťom;
  - b) opatrovníctva, poručníctva alebo podobných inštitútov;
  - c) určenia a úloh osôb alebo subjektov, ktoré sú zodpovedné za osobu dieťaťa alebo jeho majetok, ktoré dieťa zastupujú alebo mu pomáhajú;
  - d) umiestnenia dieťaťa do pestúnskej starostlivosti alebo do zariadenia starostlivosti o dieťa;
  - e) opatrení na ochranu dieťaťa týkajúcich sa správy, udržiavania alebo nakladania s majetkom dieťaťa

Nariadenie Brusel II bis

Nariadenie sa neuplatní na:

- a) určenie alebo popretie rodičovstva;
- b) rozhodnutia o osvojení, na opatrenia predchádzajúce osvojeniu alebo na vyhlásenie osvojenia za neplatné alebo na jeho zrušenie;
- c) priezvisko a mená dieťaťa;
- d) nadobudnutie plnej právnej spôsobilosti dieťaťa;
- e) vyživovaciu povinnosť;
- f) zvereneckú správu alebo otázky dedenia;
- g) opatrenia prijaté ako sankcia za trestné činy spáchané deťmi.

Právne nástroje EÚ v oblasti rodinného práva

- nariadenie Brusel II bis (2201/2003)
- nariadenie o výživnom (4/2009)
- Nariadenie Rím III (nariadenie o rozhodnom práve pre rozvod a rozluku (č. 1259/2010))

Dohovory Haagskej konferencie medzinárodného práva súkromného

- Dohovor o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných členov rodiny, Haag, 23. 11. 2007, Ú. v. EU L 192, 22.7.2011, s. 51 – 70) nahradil:
- Dohovor o uznaní a vykonateľnosti rozhodnutí o vyživovacej povinnosti k deťom (Haag 15.4.1958, vyhl.č. 14/1974 Zb.)
- Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (Haag, 25.10.1980, ozn. č. 119/2001 Z.z. v znení redakčného oznámenia o oprave chyby v čiastke 189/2001 str. 4924)
- Dohovor o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach (Haag 29.5.1993, ozn. č. 380/2001 Z.z.)
- Dohovor o uznávaní rozvodov o zrušení manželského spolužitia (Haag 1.6.1970, vyhl. č. 131/1976 Zb.)
- Dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí o vyživovacej povinnosti (Haag 2.10.1973, vyhl. č. 132/1976 Zb.)
- Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa (Haag 19.10.1996, ozn. č. 344/2002 Z.z.)

Dohovory OSN a Rady Európy

- Dohovor o vymáhaní výživného v cudzine (New York 20.6.1956, vyhl.č. 33/1959 Zb.)
- Dohovor o právach dieťaťa (New York 20. 11. 1989, vyhl.č. 104/1991 Zb.)
- Európsky dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí týkajúcich sa starostlivosti o deti a o obnove starostlivosti o deti (Štrasburg, 20.5.1980, ozn. č. 366/2001 Z.z.)

Dvojstranné zmluvy

- **Afganistan** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych a trestných (Praha 24.6.1981, vyhl.č. 44/1983Zb.);
- **Albánsko** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych, rodinných a trestných (Praha, 16.1.1959, vyhl.č. 97/1960 Zb.);
- **Alžírsko** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych, rodinných a trestných (Alžír 4.2.1981, vyhl.č. 17/1984 Zb.);
- **Bulharsko** (zmluva o právnej pomoci a úprave právnych vzťahov vo veciach občianskych, rodinných a trestných (Sofia 25. 11. 1976, vyhl.č. 3/1978 Zb);
- **Cyprus** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych a trestných (Nikózia, 23.4.1982, vyhl.č. 96/1983Zb)
- **Belgicko** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych, rodinných a obchodných (Praha 15. 10. 1984, vyhl. č. 59/1986 Zb.);
- **ČR** (zmluva o právnej pomoci poskytovanej justičnými orgánmi a úprave niektorých právnych vzťahov v občianskych a trestných veciach so Záverečným protokolom (Praha 29.októbra 1992, ozn.č.193/1993 Z.z.);
- **Francúzsko** (zmluva o právnej pomoci, uznaní a výkone rozhodnutí vo veciach občianskych, rodinných a obchodných (Paríž 10. 5. 1984, vyhl. č. 83/1985 Zb.);
- **Grécko** (zmluva o právnej pomoci v občianskych a trestných veciach (Atény 22.10.1980, vyhl.č.102/1983Zb)
- **Jemen** (zmluva o právnej pomoci v občianskych a trestných veciach (Praha, 19.1.1989, ozn.č.76/1990 Zb.);
- **Juhoslávia** (zmluva o úprave právnych vzťahov vo veciach občianskych, rodinných a trestných (Belehrad 20. 1. 1964, vyhl. č. 207/1964 Zb.) (BiH, MNE, CRO, SRB, SI)

Dvojstranné zmluvy

- **KĽDR** (zmluva o vzájomnej právnej pomoci v občianskych, rodinných a trestných veciach (Pchjongjang, 11. 9. 1988, vyhl. č. 93/1989 Zb.)
- **Kuba** (zmluva o vzájomnej právnej pomoci v občianskych, rodinných a trestných veciach (Praha 18. 4. 1980, vyhl. č. 80/1981 Zb.);
- **Maďarsko** (zmluva o právnej pomoci a úprave právnych vzťahov v občianskych, rodinných a trestných veciach (Bratislava 28. 3. 1989, ozn. č. 63/1990 Zb.);
- **Mongolsko** (zmluva o poskytovaní právnej pomoci a o právnych vzťahoch v občianskych, rodinných a trestných veciach (Ulánbátar 15. 10. 1976, vyhl. č. 106/1978 Zb.);
- **Poľsko** (zmluva o právnej pomoci o úprave právnych vzťahov vo veciach občianskych, rodinných, pracovných a trestných (Varšava, 21. 12. 1987, vyhl. č. 42/1989 Zb.)
- **Portugalsko** (zmluva o vzájomnej právnej pomoci vo veciach občianskych a obchodných (Lisabon 23. 11. 1927, vyhl. č. 22/1931 Zb.);
- **Rakúsko** (zmluva o vzájomnom právnom styku vo veciach občianskoprávných, o listinách a o právnych informáciách so Záverečným protokolom (Praha 10. 11. 1961, vyhl. č. 9/1963 Zb.);
- **Rumunsko** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych, rodinných a trestných (Praha 25. 10. 1958, vyhl. č. 31/1959 Zb.);
- **Sýria** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych, rodinných a trestných (Damašek, 18. 4. 1984, vyhl. č. 8/1986 Zb.);
- **Španielsko** (zmluva o právnej pomoci, uznaní a výkone rozhodnutí v občianskych veciach (Madrid 4. 5. 1987, vyhl. č. 6/1989 Zb.);

Dvojstranné zmluvy

- **Švajčiarsko** (zmluva o vzájomnej právnej pomoci vo veciach občianskych a obchodných s Dodatkovým protokolom (Bern, 21. 12. 1926, vyhl. č. 9/1928 Zb.); Dohovor o uznaní a výkone súdnych rozhodnutí (Bern, 21. 12. 1926, vyhl. č. 23/1929 Zb.);
- **Taliansko** (zmluva o právnej pomoci v občianskych a trestných veciach (Praha, 6. 12. 1985, ozn. č. 508/1990 Zb.);
- **Tunisko** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych a trestných, o uznaní a výkone justičných rozhodnutí a o vydávaní s Dodatkovým protokolom (Tunis, 12. 4. 1979, vyhl. č. 40/1981 Zb.);
- **Turecko** (zmluva o právnej spolupráci v občianskych a obchodných veciach (Ankara, 11.11.2004, ozn. č. 132/2008 Z.z..)
- **Vietnam** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych a trestných (Praha, 12. 10. 1982, vyhl. č. 98/1984 Zb.);
- **Veľká Británia** (zmluva o právnej pomoci vo veciach občianskych (Londýn 11. 11. 1924, vyhl. č. 70/1926 Zb.); (Spoj. Kráľovstvo, Austrália, Kanada, Keňa, Nový Zéland, JAR, Bahamy, Fidži, Lesotho, Nauru, Svazijsko, Tongo) Dodatkový dohovor o civilnom konaní súdnom (Praha 15. 2. 1935, vyhl.č. 178/1935 Zb.) (Lesotho, Keňa);
- **Rusko** (zmluva o právnej pomoci a právnych vzťahoch vo veciach občianskych, rodinných a trestných (Moskva 12. 8. 1982, vyhl. č. 95/1983 Zb.) (Arménsko, Azerbajdžan, Bielorusko, Kazachstan, Moldavsko, Tadžikistan, Turkménsko, Ukrajina a Uzbekistan

Vyhlásenia vzájomnosti v oblasti rodinného práva

- Oznámenie č. 100/1998 Z. z. o vzájomnosti zo strany Austrálie vo veciach uznávania a výkonu rozhodnutí o výživnom
- Oznámenie č. 61/2003 Z. z. o vzájomnosti zo strany provincie Alberta a Manitoba vo veciach výživného
- Oznámenie č. 317/2004 Z. z. o vzájomnosti zo strany provincie Ontário v Kanade v konaniach o určenie výživného
- Oznámenie č. 348/2003 Z. z. o vzájomnosti zo strany provincie Britská Kolumbia v Kanade v konaniach o určenie výživného
- Oznámenie č. 101/1998 Z. z. o vzájomnosti zo strany Rakúska vo veciach uznávania a výkonu rozhodnutí súdov o zverení maloletých detí do výchovy a o práve styku s maloletými deťmi (v znení redakčného oznámenia o oprave chyby čiastka 52, strana 1049)
- Oznámenie č. 102/1998 Z.z. o vzájomnosti zo strany Spojených štátov amerických vo veciach uznávania a výkonu rozhodnutí súdov o výživnom

Ďakujem za pozornosť

Jana Vnuková
Ministerstvo zahraničných vecí
a európskych záležitostí
Slovenskej republiky
jana.vnukova@mzv.sk